

จริยธรรมของ พนักงานสอบสวน (ตำรวจ) Professional Ethics of Inquiry Police

พันตำรวจเอก ธนเสฏฐ์ ภิรมย์เอี่ยม*

■ บทคัดย่อ

การพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรมจะต้องทำด้วยความละเอียดรอบคอบ อยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย และหลักจริยธรรมของวิชาชีพพนักงานสอบสวน ถ้าหากมีความผิดพลาดเกิดขึ้นย่อมส่งผลเสียหายต่อผู้ที่ได้รับผลนั้นทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น คดีเชอร์รี่แอน ดันแคน โดยผู้กระทำผิดไม่ได้รับโทษ แต่ผู้ไม่ได้กระทำผิดต้องมารับโทษในสิ่งที่ตนไม่ได้ก่อ จนกระทั่งบางคนได้เสียชีวิตในเรือนจำ นั่นคือความล้มเหลวของการสอบสวน บทความนี้จะทำการศึกษาถึงปัญหาทางด้านจริยธรรมและแนวทางแก้ไขปัญหานี้ในวิชาชีพพนักงานสอบสวนในด้านการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยนำบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 และระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนพ.ศ. 2544 ซึ่งออกมาบังคับใช้ตามบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เพื่อกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมให้พนักงานสอบสวนยึดถือปฏิบัติ และในบทความนี้ได้เสนอแนวทางแก้ไข เพื่อให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นในหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

* นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาอาชญวิทยา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาและจริยธรรม

■ Abstract

The most important duty of inquiry police is to provide the evidence in order to prove whether or not those suspects have commit crimes. The responsibilities on duty of inquiry police are based on laws and codes of conduct. Any mistakes caused by inquiry police would result in the disadvantages of suspects as seen, for example, the case of Sherry Ann Duncan. The offenders were not punished, but other innocent people were arrested and died while staying in prison instead. This example represents one of the failure in the investigation process. This article, therefore, aims to examine the ethical problems and solutions toward the evident collection process conducted by inquiry police. According to Article 76 in the 2017 Constitution of the Kingdom of Thailand indicating together with the 2001 Ethic of inquiry police under the Regulations and Royal Thai Police have provided the standard of ethics for inquiry police. In order to respond to these two regulations, this article also provides recommendations for the inquiry politics to pursue their duties based on these aforementioned regulations.

■ บทนำ

พนักงานสอบสวนเป็นหน่วยงานวิชาชีพทางกฎหมายในทางอาญาที่มีความสำคัญที่สุด

อีกหน่วยงานหนึ่ง เพราะเป็นหน่วยงานเริ่มแรกของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีหน้าที่รวบรวมพยาน หลักฐานที่จะพิสูจน์ว่าผู้ต้องหา มีความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ หากการรวบรวม และตรวจสอบพยานหลักฐานอย่างถูกต้อง และมีมาตรฐาน ก็จะเป็นการเป็นธรรมแก่ผู้ต้องสงสัยหรือผู้เสียหาย อำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไว้อย่างกว้างขวาง โดยอำนาจที่มีตามกฎหมายนั้น ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนที่เกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ พนักงานสอบสวนจึงต้องมีความเป็นธรรมและจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพของตนเป็นอย่างมาก เพราะหากเกิดความผิดพลาดในการพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องสงสัย ผลที่ตามมาย่อมเป็นผลร้ายอย่างยิ่งต่อประชาชน เช่น การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดผิดตัว (แพะ) ซึ่งอาจเกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อบิดเบือนพยาน หลักฐาน หรือข้อเท็จจริงในคดี เพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดแลกกับผลประโยชน์ (พิเศษฐ พิณทอง, นริศรา จริยะพันธุ์ และจิตอุษา ชันทอง, 2560, หน้า 27) ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วเกิดจากหลักจริยธรรม หรือความเที่ยงธรรม (Integrity) ในวิชาชีพพนักงานสอบสวน อันเป็นหลักจริยธรรมที่บุคคลยึดถือมีความสอดคล้องกับการกระทำ การที่บุคคลยึดถือปฏิบัติตามหลักจริยธรรม กฎหมาย โดยปราศจากความขัดแย้งกับผลประโยชน์สาธารณะ การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรม เป็นคุณลักษณะที่เป็นองค์รวมของบุคคลและองค์กรในด้านจริยธรรมที่เป็นเลิศโดย แบ่งเป็นระดับองค์กรและบุคคล (จินตนา บิลมาศ และคณะ, 2554)

ปัญหาที่ทำให้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาต่อเนื่องยาวนานและยังไม่สามารถแก้ไขให้ดีขึ้นได้ อันเนื่องมาจากปัญหาประการแรกคือ จริยธรรมหรือความเที่ยงธรรมขององค์กร (Integrity of organization) การบริหารงานบุคคลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยเฉพาะในส่วนของสายงานพนักงานสอบสวนยังคงมีการบังคับบัญชาในระบบของทหาร และบริหารงานแบบรวมศูนย์อำนาจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่สอดคล้องกับลักษณะของงานสอบสวนซึ่งเป็นงานในกระบวนการยุติธรรมมากกว่างานป้องกันปราบปรามอันเป็นงานหลักของตำรวจ (พรณชญา ศิริวรรณบุศย์, 2558, หน้า 1) การพิจารณาความเจริญก้าวหน้าใช้ระบบดุลพินิจของผู้บังคับบัญชา และผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ไม่ได้เจริญก้าวหน้ามาจาก สายงานสอบสวน จึงขาดความรู้ความเข้าใจในงานสอบสวน และประการที่สองคือ จริยธรรมหรือความเที่ยงธรรมของตัวพนักงานสอบสวนเอง (Integrity of public officials) เป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อถือไว้วางใจและความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนต่อผลประโยชน์สาธารณะ พนักงานสอบสวนต้องไม่ใช้อำนาจในการทำงานเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้อง เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม (สาธารณะ) จะต้องยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ (accountability) และโปร่งใส (transparent) ซื่อสัตย์ต่อประชาชน และผู้ร่วมงาน (จินตนา บิลมาศ และคณะ, 2554)

ในบทความนี้ จะทำการศึกษาถึงปัญหาทางด้านจริยธรรมและแนวทางแก้ไขปัญหาในวิชาชีพพนักงานสอบสวนในด้านการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2553 และระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน พ.ศ. 2544 มาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา และเพิ่มประสิทธิภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานของการสอบสวนคดีอาญา

การขาดจริยธรรมของพนักงานสอบสวนในการพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องสงสัย

รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 76 วรรค 3) ได้กำหนดให้หน่วยงานรัฐบัญญัติประมวลจริยธรรมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้บัญญัติ ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ.2553 ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ.2533 ข้อ 15 ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด ดังนี้

- (1) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
- (2) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และ
รับผิดชอบ
- (3) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติ
เหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัวและไม่มีผลประโยชน์
ทับซ้อน
- (4) การยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง
เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
- (5) การให้บริการประชาชนด้วยความ
รวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
- (6) การให้ ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน
อย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- (7) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน
มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
- (8) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (9) การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพ
ขององค์กร

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและประมวล
จริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ จะเห็นว่า
พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นข้าราชการตำรวจจะต้อง
ยึดถือปฏิบัติตาม และยังคงปฏิบัติตามระเบียบ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยจรรยาบรรณ
พนักงานสอบสวน พ.ศ. 2544 ด้วย ดังนั้นการที่
พนักงานสอบสวนละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามหลัก
จริยธรรมและจรรยาบรรณดังกล่าว ย่อมเป็น
ผู้ที่ขาดจริยธรรมในวิชาชีพพนักงานสอบสวน

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนอันเนื่องมาจากการ
การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ที่ส่งผล
ต่อความรู้สึกของประชาชนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง
ในกระบวนการสอบสวนของตำรวจ ทั้งความรู้สึก
ว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรม ไม่ได้รับ
ความเสมอภาคหรือเท่าเทียมกัน ได้รับการ

ปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ถูกกลั่นแกล้ง หรือ
ไม่ได้รับการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย โดย
ความรู้สึกเหล่านี้เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ประชาชน
ไม่เชื่อมั่นในกระบวนการสอบสวนของตำรวจ
มีการร้องเรียน ร้องขอความเป็นธรรม ฟ้องร้อง
เป็นคดีอาญา เป็นจำนวนมาก เช่น

คดีเชอร์รี่แอนดดันแคน สาเหตุเกิดจาก
เจ้าพนักงานตำรวจชุดจับกุมปฏิบัติหน้าที่
โดยทุจริต มีการสร้างพยานหลักฐานเท็จใส่ร้าย
ผู้บริสุทธิ์ แต่ในชั้นสอบสวนไม่ได้ยึดมั่นในหลัก
จริยธรรมและจรรยาบรรณของพนักงาน
สอบสวนในการอำนวยความสะดวกเพื่อพิสูจน์
ความบริสุทธิ์ให้กับผู้ต้องหา

คดี “ปู้” วอร์มอัพ ฆ่ารัดคอแฟนสาว เมื่อเวลา
09.00 น. วันที่ 27 มิถุนายน 2557 ณ ศาลจังหวัด
เชียงใหม่ ผู้พิพากษาได้ออกนั่งบัลลังก์อ่าน
คำพิพากษาคดีอาญาดำที่ อ. 1443/2551 และ
คดีแดง อ.106/2554 ซึ่งเป็นคดีที่นายสุเมธ
ผ่องผิว อายุ 62 ปี ยื่นฟ้องนายวุฒิชัย ใจสมัคร
อายุ 38 ปี หนึ่งในเจ้าของร้านวอร์มอัพ อดีต
แฟนหนุ่มของ น.ส.เบญจภรณ์ หรือแอนนี่ ผ่องผิว
อายุ 27 ปี ในข้อหาฆ่า น.ส.เบญจภรณ์ ซึ่งสภาพศพ
มีผ้าพันคอสีดำปิดตา แขนทั้งสองถูกมัดด้วย
เชือกขัดนิรภัย คอถูกรัดด้วยเชือกขัดนิรภัยติดกับ
ต้นกระถินภายในป่าละเมาะหลังปั้มน้ำมัน ปตท.
ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม
2548 โดยก่อนหน้านั้นศาลได้ตัดสินจำเลย คือ
นายวุฒิชัย มีความผิด ให้จำคุกตลอดชีวิต
เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2554 ต่อมาทางนายวุฒิชัย
ใจสมัคร ผู้เป็นพ่อนายวุฒิชัย หรือปู้ อายุ
59 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 ถนนวงแหวนรอบกลาง
ต.สันทรายน้อย อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ พร้อมกับ
นายศุภนันต์ วุฒานนท์ ทนายของนายวุฒิชัย

ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ต่อมาศาลอุทธรณ์ได้ตัดสินยืนตามศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกตลอดชีวิตอีกในปี พ.ศ. 2555 หลังลูกชายถูกล้างจำคุกตลอดชีวิต นายวุฒิชัยกับเพื่อนของลูกชายช่วยกันหาพยานหลักฐาน กระทั่งได้ผลตรวจดีเอ็นเอของภาคนิติวิทยาศาสตร์ คณะแพทยศาสตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งยืนยันว่าผู้ตายถูกฆ่าและฆาตกรรมโดยผลตรวจ DNA คราบอสุจิและรอยเศษเนื้อเยื่อในชอกเล็บผู้ตายไม่ตรงกับลูกชาย ซึ่งผลตรวจดังกล่าวทางเจ้าหน้าที่ปกปิดไว้ตลอด จึงเข้าร้องกองปราบปราม จนกระทั่งเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2556 ทางกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ได้รับคดีนี้เป็นคดีพิเศษ ได้ทำการรวบรวมหลักฐานและยื่นกับศาลอีกครั้ง จนกระทั่งซึ่งล่าสุดเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2557 ผู้พิพากษาศาลจังหวัดเชียงใหม่ ออกนั่งบัลลังก์อ่านคำพิพากษาของศาลฎีกากรุงเทพฯ ในคดีอาญาดำที่ อ. 1443/2551 และคดีแดง 106/54 โดยละเอียดแล้วสรุปว่า คดีดังกล่าวไม่มีประจักษ์พยานเห็นจำเลยลงมือฆ่าผู้ตาย จึงยกฟ้องและให้ปล่อยตัวจำเลย (รพีรัตน์ สุขแยง, <http://pantip.com/topic/32255836>, สืบค้นวันที่ 20 มกราคม 2561)

คดีนายจอบิ หรือชอบิ เหตุเกิดเมื่อเช้าตรู่ของวันที่ 4 มิถุนายน 2545 เกิดเหตุคนร้ายไม่ทราบสัญชาติ 3 คน สวมชุดลายพรางทหาร ปิดบังใบหน้า ใช้อาวุธปืนเอ็ม 16 กระดกระสุนเข้าใส่รถรับส่งนักเรียนโรงเรียนบ้านควายทอ อ.บ้านคา จ.ราชบุรี ขณะที่นายทองมอญ เข้มทอง คนขับรถกำลังพานักเรียนไปส่งโรงเรียน เป็นเหตุให้เด็กนักเรียนผู้บริสุทธิ์ ตกเป็นเหยื่อกระสุนเสียชีวิต ในเหตุการณ์ครั้งนั้น 3 ศพ บาดเจ็บ 10 คน ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจพยายามสืบสวนสอบสวน

ถึงผู้ก่อเหตุและสาเหตุ กระทั่งวันที่ 18 กรกฎาคม 2545 ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 137 อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี สามารถจับกุม “นายจอบิ” ผู้ต้องสงสัยชาวกะเหรี่ยงได้ขณะหลบซ่อนตัวอยู่ในหมู่บ้านห้วยตำหนัก ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี นายจอบิ ให้การว่าอยู่ร่วมในเหตุการณ์ด้วย แต่ไม่ได้เป็นผู้ลงมือ โดยถูกนาย “พูไค๊ะ” จอมโจรแนวชายแดนไทย-พม่า ชักชวนไปล่ากระทิงในป่าด้วยกัน แต่ไม่สำเร็จจึงถูกพาให้ไปปล้นรถชาวบ้านจนเกิดเหตุสุดในที่สุด หลังพนักงานสอบสวนสอบปากค่านายจอบิแล้วเสร็จ จึงนำตัวให้ย้ายการส่งฟ้องต่อศาลจังหวัดราชบุรี โดยศาลนำคดีเข้าพิจารณา กระทั่งวันที่ 31 มีนาคม 2547 จึงมีคำพิพากษายกฟ้อง โดยเห็นว่าพยานโจทก์เบิกความมีพิรุธ ยกประโยชน์ให้จำเลย แต่ให้จำคุกข้อหาหลบหนีเข้าเมืองเป็นเวลา 1 ปี ท่ามกลางความยินดีปรีดาของผู้ปกครองนักเรียนที่เสียชีวิตและบาดเจ็บ เพราะไม่มีใครเชื่อว่านายจอบิเป็นผู้กระทำผิดจริง จากนั้นนายจอบิจึงต้องเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในห้องขังของด่านตรวจคนเข้าเมืองกาญจนบุรี ในความผิดข้อหาหลบหนีเข้าเมือง ตามคำพิพากษาของศาล แต่จากอาการเจ็บป่วยที่กล้ามเนื้อแขนและขาจนไม่สามารถทำงานได้เหมือนเดิม (เดลินิวส์, <https://www.pantown.com/board.php?id=1607&area=1&name=board5&topic=25&action=view,2547>)

จากคดีศึกษาทั้ง 3 คดี เมื่อวิเคราะห์ถึงหลักการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยแล้ว พบจุดพทพ้องคล้ายกันหลายประการ เช่น

1) หลักฐานที่ใช้ในการพิสูจน์ความผิด ไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ซึ่งไม่สามารถบิดเบือนได้เพื่อยืนยันความผิดของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย

2) พยานที่ใช้ในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย เป็นพยานบุคคลซึ่งเป็นพยานแวดล้อม ไม่เห็นเหตุการณ์ในคดี หรือไม่ใช่ประจักษ์พยานทุกคดี ซึ่งตามกฎหมายแล้วไม่สามารถรับฟังเป็นพยานเพื่อลงโทษจำเลยได้

3) การสืบสวนสอบสวนได้ดำเนินการภายใต้กระแสวิกฤต ที่กระทำไปด้วยความเร่งรีบ ขาดความละเอียดรอบคอบ ส่งผลให้การความผิดพลาดในการสืบสวนสอบสวนซึ่งอาจเกิดจากการจงใจของเจ้าหน้าที่บางคน หรืออาจเกิดจากความประมาทเลินเล่อ จนส่งผลเสียหายอย่างมากกับผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยดังกล่าว

ทั้ง 3 กรณีศึกษา จะเห็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบการสอบสวน ไม่เป็นไปตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ ข้อ 19 คือ “ในการรวบรวมพยานหลักฐาน การสืบสวนสอบสวน การสอบปากคำ หรือการซักถามผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหา ผู้ที่อยู่ในความควบคุมตามกฎหมาย ผู้เสียหาย ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือบุคคลอื่น ข้าราชการตำรวจต้องแสดงความเป็นมืออาชีพโดยใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการตำรวจ รวมทั้งใช้ปฏิภาณไหวพริบและสติปัญญาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม” ซึ่งถ้าพนักงานสอบสวนปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจดังกล่าวหา จะต้องทราบตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องหาสงสัยไม่ใช่ผู้กระทำความผิด และต้องยืนยันหัตถ์กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง

(จรรยาบรรณพนักงานสอบสวน ข้อ 4) ด้วยการสรุปสำนวนสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยแล้วทำการสืบสวนสอบสวนหาคนร้ายที่แท้จริงมาดำเนินคดี และถึงแม้จะไม่สามารถจับกุมคนร้ายที่แท้จริงมาได้ ก็ไม่ควรให้ผู้บริสุทธิ์ต้องมารับโทษกับสิ่งที่ตนไม่ได้กระทำ

การขาดจริยธรรมของพนักงานสอบสวนในการพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องสงสัย จากทั้ง 3 กรณีศึกษา คือ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบการสอบสวนทั้ง 3 คดีรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้วต้องมีการชี้แจงนำพยานเพื่อทำความเข้าใจทางคดีเสนอพนักงานอัยการ เมื่อเห็นว่าพยานหลักฐานทางคดีไม่สามารถยืนยันความผิดของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยได้ แต่ก็ตัดสินใจมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปนั้น ย่อมรู้อยู่แล้วว่าผลที่ตามมาผู้ต้องหาอาจจะต้องถูกจับคุกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำ ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล เป็นเวลายาวนาน เกิดความทุกข์ทรมานแสนสาหัสทั้งตัวผู้ต้องหาเองหรือคนในครอบครัว จึงเป็นการสอบสวนที่ขาดจริยธรรมของพนักงานสอบสวนในการพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย

จากข้อมูลสถิติข้าราชการตำรวจที่ถูกดำเนินการทางวินัย ของกองวินัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 โดยนำข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นทางการได้ ปรากฏว่า มีพนักงานสอบสวนถูกร้องเรียนหรือตรวจพบว่ามีกระทำความผิดวินัยเป็นจำนวนมาก

สถิติข้าราชการตำรวจที่ถูกดำเนินการทางวินัย

ข้อหา \ ปี พ.ศ.	2552	2553	2554	2555	2556 (ต.ค.-ธ.ค.55)
บกพร่องหน้าที่ (พนักงานสอบสวน)	675	542	619	607	143
ทุจริตหรือผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ (ตำรวจสายงานอื่น)	261	251	406	444	47

ที่มา : กองวินัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2560

จากตารางข้อมูลสถิติข้าราชการตำรวจที่ถูกดำเนินการทางวินัย ที่กองวินัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เก็บเป็นฐานข้อมูลไว้ พบว่าในแต่ละปีมีพนักงานสอบสวนถูกร้องเรียน หรือร้องขอความเป็นธรรมจากประชาชน หรือเป็นเหตุที่ผู้บังคับบัญชาตรวจพบการกระทำผิดวินัยตำรวจ ในข้อหาบกพร่องต่อหน้าที่ มากกว่า 500 รายต่อปี และในข้อหา ทุจริตหรือผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ มากกว่า 200 รายต่อปี ซึ่งจากตารางข้อมูลสถิติดังกล่าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่มีการดำเนินการทางวินัยเฉพาะเรื่องที่เกิดขึ้นแล้ว มีการรายงานผลถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่ในความเป็นจริงแล้วยังมีปัญหาที่ประชาชนร้องเรียนหรือขอความเป็นธรรมผ่านผู้บังคับบัญชาในระดับต้น เช่น หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน, กองบังคับการ และกองบัญชาการ ที่กองวินัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้อีกจำนวนหนึ่งด้วย

การสอบสวนคดีอาญา

การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์

ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11)) การสอบสวนซึ่งเป็นต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ความเป็นธรรมเกิดขึ้นในสังคมอย่างแท้จริง โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 ได้กำหนดตัวบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนไว้ว่า

“ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอและข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

ภายใต้.....”

นอกจากนี้ยังได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่าไถหาเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา”

จากบทบัญญัติของกฎหมาย ได้กำหนดตัวเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวน คดีอาญา การที่จะพิสูจน์ว่าผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหามีความผิดหรือไม่ในกระบวนการยุติธรรมขั้นของการสอบสวนจึงเป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนโดยแท้ โดยผลการสอบสวนของพนักงานสอบสวนย่อมส่งผลโดยตรงต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา ผู้ปฏิบัติงานสอบสวนจึงควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญด้านงานสอบสวนอย่างแท้จริง เพราะในกระบวนการสอบสวนในขั้นตอนต่าง ๆ นั้น ล้วนมีความสลับซับซ้อนซึ่งผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวน นอกจากจะต้องมีความรู้ความชำนาญแล้วยังต้องมีปฏิภาณไหวพริบ มีความละเอียดรอบคอบต้องวางแผนการทำงานทุกขั้นตอนของการทำงาน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมในวิชาชีพพนักงานสอบสวน ที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการทำงาน จากประสบการณ์การทำงานของผู้เขียนบทความนี้ จะขอจำแนกขั้นตอนในการสอบสวนในกระบวนการสอบสวนที่ต้องใช้ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความชำนาญ

ขั้นตอนในการสอบสวนที่ต้องใช้พนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความชำนาญ

1. การรับแจ้งความหมายถึง การที่พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องได้รับแจ้งเรื่องราวต่าง ๆ จากผู้ที่มาแจ้งยังหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ทั้งที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญาและเกี่ยวกับคดีอาญา (คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 บทที่ 1 บททั่วไป ข้อ 4(1)) และให้หมายความร่วมมือถึง การพบเหตุด้วยตนเองของพนักงานสอบสวน การแจ้งเหตุจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย และการกล่าวโทษร้องทุกข์ของประชาชนที่พบเห็นเหตุการณ์ โดยตนเองไม่ได้เป็นผู้เสียหาย ซึ่งการรับแจ้งเหตุของพนักงานสอบสวนนั้น เป็นการเริ่มต้นการสอบสวนในทุกกรณีไม่ว่าเรื่องที่ทำกรสอบสวนนั้นจะเป็นคดีอาญาหรือไม่ หากเป็นคดีอาญาและอยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนก็ทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้น หากไม่เป็นคดีอาญา หรือไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนก็งดการสอบสวนหรือส่งเรื่องให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานสอบสวนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจข้อกฎหมายทางอาญา และระเบียบคำสั่งต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติเพื่อเป็นหลักในการตัดสินใจเบื้องต้นในเรื่องที่ตนเองรับแจ้งเหตุดังกล่าว ซึ่งหากผู้ปฏิบัติงานสอบสวนขาดความรู้ความสามารถแล้ว ผลที่ตามมาอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนและรัฐได้ เช่น ไม่รับคำร้องทุกข์ดำเนินคดีตามกฎหมาย รับคำร้องทุกข์ผิดพลาดดำเนินคดีกับผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดทางอาญา ตัดสินใจล่าช้าเป็นเหตุให้พยานหลักฐานที่เกิดเหตุถูกทำลายหรือสูญหาย ไม่สามารถติดตามประจักษ์พยานเข้าสู่สำนวนการสอบสวนได้ และความเสียหายอื่น ๆ อีกหลายประการ

2. การรวบรวมพยานหลักฐาน เมื่อมีการรับแจ้งเหตุเกี่ยวกับคดีอาญา การสอบสวนคดีอาญาจึงเริ่มต้นขึ้น หลังจากนั้นพนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหลาย เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา การรวบรวมพยานหลักฐานนั้นมีวิธีการมากมาย ไม่สามารถระบุวิธีการให้ชัดเจนได้ เช่น การสอบสวนปากคำพยานบุคคล พยานหลักฐานต่างๆ ในสถานที่เกิดเหตุ พยานหลักฐานจากตัวผู้เสียหาย ผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ พยานหลักฐานจากผู้ชำนาญการ พยานหลักฐานจากภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว พยานหลักฐานจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน และพยานหลักฐานอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เหล่านี้หากผู้ที่ไม่มีความรู้หรือขาดความรู้ความชำนาญ อาจมองแนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานไม่ครอบคลุมและครบถ้วน ทำให้ขาดหลักฐานสำคัญที่จะพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องสงสัย หรือผู้ต้องหาได้ ซึ่งจะส่งผลเสียหายต่อคดีที่ทำการสอบสวน ไม่สามารถเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ หรือผู้บริสุทธิ์ต้องมาถูกดำเนินคดีอาญา ถือเป็นความล้มเหลวของการสอบสวนคดีอาญา

3. การสรุปสำนวนการสอบสวน เป็นการนำข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้จากการสอบสวนมาประมวลเหตุการณ์เข้าด้วยกัน แล้วทำการวิเคราะห์ข้างน้ำหนักพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนทั้งหมด เพื่อพิจารณาว่าการกระทำของผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นความผิด

ทางอาญาจะเป็นความผิดฐานใดบ้าง มีกฎหมายใดบัญญัติการกระทำนั้นเป็นความผิด แล้วจึงแจ้งข้อกล่าวหาหรือยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอออกหมายจับผู้ต้องหาส่งมายังดำเนินคดีเป็นผู้ต้องหา แล้วจึงมีความเห็นทางคดีส่งฟ้องผู้ต้องหาส่งสำนวนให้ัยการพิจารณาต่อไป หากพิจารณาแล้วผู้ต้องหาส่งสัยเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ไม่ต้องแจ้งข้อกล่าวหา แต่อาจสอบสวนไว้ในฐานะพยาน ส่วนผู้ต้องหาที่แจ้งข้อกล่าวหาไว้แล้วก็มีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาปล่อยตัวผู้ต้องสงสัยพ้นความผิด แล้วส่งสำนวนให้พนักงานัยการพิจารณา (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141, 142) จะเห็นว่าขั้นตอนนี้มีความสำคัญยิ่ง จึงไม่สามารถใช้ปฏิบัติหน้าที่สอบสวนคดีอาญาโดยขาดความรู้ความชำนาญและประสบการณ์มาทำหน้าที่อย่างแน่นอน

4. การดำเนินการหลังการสอบสวนเสร็จสิ้น ซึ่งมีความสำคัญไม่แตกต่างจากขั้นตอนการรับแจ้งเหตุ การรวบรวมพยานหลักฐาน และการสรุปสำนวนการสอบสวน ซึ่งการดำเนินการหลังการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วประกอบด้วย การสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งัยการ (ถ้ามี), การติดตามพยานบุคคลในคดี เพื่อเป็นพยานเบิกความต่อศาล, การติดตามพยานวัตถุหรือพยานเอกสารเพื่อใช้พิสูจน์ความผิดในชั้นพิจารณาคดี และในการเป็นพยานในชั้นพิจารณาคดี ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการพิจารณาตัดสินคดีของศาลทั้งสิ้น ซึ่งอาจจะไม่ต้องใช้ผู้มีความรู้ความชำนาญมากนัก แต่ก็ต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง มีประสบการณ์ในการติดตามพยานเป็นอย่างดี เพราะพยาน

ส่วนใหญ่จะไม่ยอมมาเบิกความเป็นพยานในชั้นพิจารณาคดี (ธนเสฐฐ์ ภิรมย์เอี่ยม, 2559, หน้า 19)

การพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา เป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนคดีอาญาและหัวใจสำคัญของการสอบสวน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ได้กำหนดหน้าที่ของพนักงานสอบสวนให้ทำการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา และตามมาตรา 98 บัญญัติความว่า “การค้นในที่ที่เรือนั้น จะค้นได้แต่เฉพาะเพื่อหาสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น แต่ในกรณีที่ค้นหาสิ่งของโดยไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของใด ๆ ซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์หรือยันผู้ต้องหา หรือจำเลย” และ มาตรา 138 บัญญัติว่า “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเอง หรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา”

หลักการดำเนินคดีอาญา คือ “หลักการตรวจสอบ” การสอบสวนเป็นการตรวจสอบความจริง การสอบสวนจึงเป็นการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำของผู้ต้องหา และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหา จึงเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เข้าสู่สำนวนการสอบสวน เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องสงสัย

หรือผู้ต้องหา เพื่อเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย พยานหลักฐานที่ต้องรวบรวมจึงมี 3 ชนิด คือ

1. พยานหลักฐานที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหาหรือพยานหลักฐานที่ยันผู้ต้องหา
2. พยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาหรือเป็นประโยชน์กับผู้ต้องหา และ
3. พยานหลักฐานที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษผู้ต้องหา

เมื่อพิจารณาถ้อยคำในมาตรา 131 ประกอบมาตรา 98 แล้วจะเห็นได้ว่า การที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดนั้น พนักงานสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐานที่ยันผู้ต้องหาอย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย เพราะในคดีอาญานั้นต้องตัดสินกันด้วยความจริง และการที่จะวินิจฉัยว่าสิ่งใดจริงหรือไม่อย่างไร ต้องพิจารณาโดยการฟังความทุกฝ่ายมิใช่ฝ่ายเดียว การสอบสวนจึงต้องมีความเป็นภาวะวิสัย (objectivity) สำหรับพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษผู้ต้องหานั้น เมื่อพิจารณามาตรา 131 ประกอบมาตรา 138 ก็เห็นว่าพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการรวบรวมด้วย เพราะข้อเท็จจริงส่วนนี้จะเป็นประโยชน์ในการใช้ดุลยพินิจสั่งคดีของพนักงานอัยการ และการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษของศาล

จากการศึกษาโดยละเอียดถึงขั้นตอน รูปแบบ และกระบวนการต่าง ๆ ของการสอบสวนแล้วพบว่า การสอบสวนมีกระบวนการที่สลับซับซ้อนหลายขั้นตอน และใช้ระยะเวลา ซึ่งส่งผลให้มีโอกาสเกิดความผิดพลาดหรือบกพร่องในการ

สอบสวนได้โดยง่าย และยังเป็นช่องว่างให้มีการประพฤติปฏิบัติที่ขัดต่อหลักนิติธรรม และจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน

กระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติถึงหลักการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม พบว่ามีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องที่พนักงานสอบสวนต้องนำมายึดถือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติดังต่อไปนี้

มาตรา 68 รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมตลอดถึงการจัดหาทุนความให้

มาตรา 76 รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการ

ใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐพึงดำเนินการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไป ตามระบบคุณธรรม โดยกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจ หรือกระทำการโดยมิชอบ ที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว

มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ในเกิดผล ดังต่อไปนี้....

ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม

(1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอน ของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม

(2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา ให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุล ระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม

กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ชัดเจนเพื่อให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก

(3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยสะดวกและรวดเร็ว

(4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้งและโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพและภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68, 76 และ 258 ซึ่งกำหนดแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานรัฐในกระบวนการยุติธรรม

ต้องปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นหลักการของกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เกิดผลกับบุคคล 3 กลุ่มด้วยกันคือ

ประชาชน ได้รับการบริการจากกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ เสมอภาค และเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร ได้รับการจากเจ้าหน้าที่รัฐด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก จากการบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงาน

เจ้าพนักงานของรัฐ ได้รับการคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ และได้รับการพิจารณาความดีความชอบด้วยระบบคุณธรรม ปราศจากการแทรกแซงหรือก้าวก่ายในการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีกฎหมายรองรับข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรมในการ แต่งตั้งและโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน

ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส ได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมตลอดถึงการจัดหาทนายความให้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมาย อย่างเคร่งครัด เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม

นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 76 วรรคสาม ยังได้บัญญัติให้กำหนด

มาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรม ให้เจ้าหน้าที่รัฐทุกหน่วยงานรวมทั้งพนักงานสอบสวนถือปฏิบัติด้วย

จุดแข็งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และความเสมอภาคที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงพนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติต่อประชาชนให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ หากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม ละเลย เพิกเฉย หรือฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ประชาชนผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการต่อหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่นั้นต่อศาลปกครอง(รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 197) หรือศาลยุติธรรมได้

จุดอ่อนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในบทบัญญัติที่เกี่ยวกับหลักคุณธรรม จริยธรรม และความเสมอภาค ซึ่งเป็นสาเหตุให้พนักงานสอบสวนไม่ประพฤติปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและจริงจัง

1. รัฐธรรมนูญไม่ได้ระบุตัวเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติไว้ให้ชัดเจน
2. รัฐธรรมนูญไม่มีบทกำหนดโทษผู้ไม่ปฏิบัติตาม แต่ต้องใช้กฎหมายอื่นมาใช้บังคับแทน
3. รัฐธรรมนูญไม่มีผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบและติดตาม เพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

หลักจริยธรรมของวิชาชีพพนักงานสอบสวนตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน พ.ศ. 2544

การที่พนักงานสอบสวนเป็นข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งในฐานะ เป็นพนักงาน

ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพ้องคดีเจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(16)) โดยต้องปฏิบัติหน้าที่ไปตามอำนาจและหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจและหน้าที่ไว้ และต้องปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2553 (แนบท้ายกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553)

ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นพนักงานสอบสวน หมายความว่าถึงเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการการสอบสวน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6)) ก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ไปตามอำนาจและหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นพนักงานสอบสวนตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจและหน้าที่ไว้ และต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน พ.ศ. 2544 (วิสุทธิ เปล่งขำ, 2554, หน้า 14) ที่ต้องประพฤติปฏิบัติควบคู่ไปกับอุดมคติ ของตำรวจเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนและสังคมส่วนรวม จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนมีดังนี้

1. พนักงานสอบสวนต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนคือ

1.1 ต้องศึกษา ทำความเข้าใจกฎหมายและบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างถ่องแท้

1.2 ต้องแจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

1.3 ปลุกจิตสำนึกของพนักงานสอบสวนให้ตระหนักในหน้าที่ ต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญโดยผู้บังคับบัญชาให้การอบรมเป็นประจำ

1.4 ให้พนักงานสอบสวนมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ในเรื่องสิทธิตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

2. พนักงานสอบสวนต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริตและยึดมั่นในศีลธรรม

แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนคือ

2.1 การปฏิบัติหน้าที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความสุจริต ตรงไปตรงมา ไม่มุ่งหวังหรือแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะด้วยการเรียกร้อง แสดงท่าทีหรือกิริยาอาการอื่นใด และสามารถตรวจสอบได้

2.2 ไม่พยายามหลีกเลี่ยงหรือแสวงหาช่องว่างของกฎหมายเพื่อกระทำการที่ไม่ถูกต้อง

2.3 มีจิตสำนึกในการปฏิบัติงานในกรอบของศีลธรรมตามหลักศาสนา

3. พนักงานสอบสวนต้องอำนวยความสะดวกด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง โปร่งใส และเป็นธรรม โดยปราศจากอคติ

แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนคือ

3.1 ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

3.2 ให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ตามลำดับขั้นตอนภายในระยะเวลาที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด

3.3 ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยความเต็มใจ

4. พนักงานสอบสวนต้องกล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง

แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนคือ

4.1 ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม และชอบธรรม

4.2 ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักวิชา และจรรยาวิชาชีพ

4.3 ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพลใดๆ

5. พนักงานสอบสวนพึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ เสียสละ และอดทน เพื่อประโยชน์แห่งการอำนวยความสะดวก

แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนคือ

5.1 ปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ และอุทิศตนทุ่มเทสติปัญญา ความรู้ความคิดที่มีอยู่ให้กับงานอย่างเต็มที่

5.2 ปฏิบัติงานในหน้าที่โดยมีจิตสำนึกและหลักการตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์แห่งการอำนวยความสะดวก

5.3 ปลุกฝังจิตสำนึกพนักงานสอบสวนในเรื่องการเสียสละ อดทน และความรับผิดชอบในหน้าที่

6. พนักงานสอบสวนพึงมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วยความสุภาพ อ่อนโยน มีไมตรีจิต และเต็มใจให้บริการประชาชน

แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนคือ

6.1 พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่และให้บริการประชาชนด้วยความเป็นธรรม เอื้อเฟื้อมีน้ำใจ และใช้กิริยาวาจาที่สุภาพ อ่อนโยน โดยมีจิตสำนึกการให้บริการประชาชน

6.2 เต็มใจแนะนำ ช่วยเหลือในการบริการประชาชนเสมือนญาติ

7. พนักงานสอบสวนพึงหมั่นศึกษาหาความรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา

แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนคือ

7.1 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม พัฒนาด้านให้มีความรู้ ความชำนาญทันต่อเหตุการณ์

7.2 ขยันหมั่นเพียร ทำความเข้าใจต่อกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติและนำไปยึดถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

7.3 มีความริเริ่ม สร้างสรรค์ พัฒนาการปฏิบัติงานให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

8. พนักงานสอบสวนพึงสำนึกและยึดมั่นในวิชาชีพการสอบสวน มีความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีและวิชาชีพของตนเอง

แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนคือ

8.1 ดำรงตนให้เหมาะสมกับการเป็นข้าราชการในกระบวนการยุติธรรม ด้วยการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ อย่างมีเกียรติ

มีศักดิ์ศรี มีหลักการ มีคุณธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน

8.2 ปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพการสอบสวนด้วยความมั่นคงและความภาคภูมิใจในเกียรติคุณและศักดิ์ศรีของความเป็นพนักงานสอบสวน

8.3 ปฏิบัติงานด้วยจิตวิญญาณของพนักงานสอบสวน ให้เป็นที่เชื่อถือและศรัทธาของประชาชน

จากหลักจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนทั้ง 8 ข้อแล้ว พบว่าเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนได้เป็นอย่างดี หากพนักงานสอบสวนสามารถนำจรรยาบรรณไปยึดถือปฏิบัติ โดยครบถ้วนสมบูรณ์ย่อมส่งผลให้กระบวนการสอบสวน (ตำรวจ) มีมาตรฐาน มีความเป็นธรรม เป็นที่เชื่อถือและศรัทธาของประชาชน แต่ในความเป็นจริงแล้วระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน พ.ศ. 2544 ไม่สามารถใช้บังคับให้พนักงานสอบสวนยึดถือปฏิบัติได้อย่างจริงจัง เนื่องจากระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน พ.ศ. 2544

1. จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนไม่มีบทกำหนดโทษพนักงานสอบสวนที่ไม่ปฏิบัติตาม

2. จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและติดตามเพื่อลงโทษอย่างจริงจัง

ในวิชาชีพพนักงานสอบสวน (ตำรวจ) ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับในการทำงานกำหนดไว้ ยังต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ และ

จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนด้วย นอกจากนี้นักอาชญาวิทยาได้พัฒนาแนวคิดและขอบเขตปรัชญาการบังคับใช้กฎหมาย และการควบคุมสังคม (The Philosophy of Enforcing Laws and Social Control) ให้รวมตลอดไปถึงการควบคุมพฤติกรรมอันนำไปสู่การกระทำผิด สำหรับลักษณะที่สำคัญเกี่ยวกับปรัชญาการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมทางสังคม โดยการบังคับใช้กฎหมาย ต้องบังคับใช้แก่สมาชิกในสังคมโดยเสมอภาคภายใต้หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หมายถึง หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม หรือการกระทำใด ๆ จะต้องไม่ฝ่าฝืนขัด หรือ ขัดต่อหลักนิติธรรม โดยอาจจำแนกได้เป็น 2 ประการ คือ

1) หลักนิติธรรมโดยเคร่งครัด หรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างแคบ หมายถึง หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม หรือการกระทำใด ๆ จะต้องไม่ฝ่าฝืนขัด หรือขัดต่อหลักนิติธรรม โดยหลักนิติธรรมหรือหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายนั้นจะถูกล่วงละเมิดมิได้ หากกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม หรือการกระทำใด ๆ ฝ่าฝืน ขัด หรือขัดต่อหลักนิติธรรม ย่อมไม่มีผลใช้บังคับ

2) หลักนิติธรรมโดยทั่วไปหรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง ลักษณะที่ดีของกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมหรือการกระทำใด ๆ หรือที่อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อุดมคติของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รัฐต้องเคารพ ยึดถือ และปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมโดยทั่วไป หรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างกว้าง อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมาย กระบวนการยุติธรรม หรือการกระทำใด ๆ

จะมีลักษณะและสาระสำคัญไม่ครบถ้วนตามหลักนิติธรรมโดยทั่วไปดังกล่าว กฎหมาย กระบวนการยุติธรรมหรือการกระทำนั้นยังใช้บังคับได้อยู่ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม โดยเคร่งครัด (คณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการบรรณาธิการหนังสือหลักนิติธรรม, 2548, หน้า 9)

แนวทางแก้ไขเพื่อให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นในหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต้องมีมาตรการคุ้มครองพนักงานสอบสวน ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 68 วรรคสอง)

2. พนักงานสอบสวนควรได้รับการพิจารณาความดีความชอบด้วยระบบคุณธรรม ปราศจากการแทรกแซงหรือก้าวก่ายในการปฏิบัติหน้าที่ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 76 วรรคสอง)

3. จัดให้พนักงานสอบสวนได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ปกติสุข และภาคภูมิใจในวิชาชีพ

4. ได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้งและโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีอิสระ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพ และภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน (รัฐธรรมนูญ มาตรา 258 ง.(4))

5. กำหนดบทลงโทษที่รุนแรงให้เกิดความเกรงกลัว กับพนักงานสอบสวนที่ไม่ปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนให้ชัดเจน เช่น การเพิกถอนใบประกอบวิชาชีพพนักงานสอบสวน ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานสอบสวนรายนั้นไม่มีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทน (เงินประจำตำแหน่งพนักงานสอบสวน)

6. มีหน่วยงานติดตามและประเมินผลการทำงานของพนักงานสอบสวน เพื่อให้เป็นไปตามหลักจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน

7. บังคับใช้บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68, 76 และ มาตรา 258 ให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

■ บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560).

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (แก้ไขเพิ่มเติม) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134/ตอนที่ 32 ก/หน้า 51.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2547).

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121/ตอนที่ 18 ก/หน้า 1

คณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการบรรณาธิการหนังสือหลักนิติธรรม. (2558). หนังสือนิติธรรม The Rule Of Law ความหมาย สำคัญ และ ผลของการฝ่าฝืนหลักนิติธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ. ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจริญรัฐการพิมพ์.

พรชัย ชันตรี และคณะ. (2558). ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัยและนโยบายประยุกต์ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ. ส.เจริญการพิมพ์. พิเชษฐ พิณทอง, นริศรา จริยะพันธุ์ และ จิตอุษา ชันทอง, (2560, พฤษภาคม-สิงหาคม). แผนการปฏิรูปกิจการตำรวจสภาพัฒนาแห่งชาติ : แนวทางเพื่อการแก้ปัญหาขององค์การตำรวจไทย, วารสารกระบวนการยุติธรรม, ปีที่ 10 (เล่มที่ 2), หน้า 27.

วิสุทธิ เปล่งขำ. (2554). คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ของพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. กรุงเทพฯ. นิตยสารตำรวจสถานีประชาชน.

พรรณชญา ศิริวรรณบุศย์ และคณะ. (2558). เอกสารสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การปฏิรูปงานสอบสวนตำรวจ: จะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในความเป็นอิสระมีประสิทธิภาพเป็นมืออาชีพอย่างไร. กรุงเทพฯ. มูลนิธิเอเชีย.

ธนเสฏฐ์ ภิรมย์เอี่ยม. (2559). การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสอบสวนคดีอาญา: ศึกษากรณีของสถานีตำรวจนครบาลยานนาวา. งานวิชาการส่วนบุคคลหลักสูตร ก.พ.ร. 1 รุ่น 3. หน้า 19.

จินตนา บิลมาศ และคณะ. (2554). คู่มือ: การพัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้าราชการ พลเรือน สำหรับคณะกรรมการจริยธรรม. สำนักงาน ก.พ.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2553). ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2553 (แนบท้ายกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2544). ระเบียบ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยจรรยาบรรณ
ของพนักงานสอบสวน พ.ศ. 2544

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2556). คำสั่ง
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556
ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. (2547). ป่วยแพะ
คดีขิงที่บ้านคาไปแล้วตัวจริงยังจับไม่ได้
[ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 29 มกราคม 2561.
จาก [https://www.pantown.com/board.
php?id=1607&area=1&name=board5&to
pic=25&action=view](https://www.pantown.com/board.php?id=1607&area=1&name=board5&to pic=25&action=view)

รพีรัตน์ สุขแยง. (2557). ศาลฎีกา ยกฟ้อง “ปู้”
วอร์มอัฟ คดีฆ่ารัดคอแฟนสาว หลังถูกจำคุก
6 ปี [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 มกราคม
2561, จาก [http://pantip.com/topic/
32255836](http://pantip.com/topic/32255836)

